

PROLOOG

IK ZOU JE kunnen vertellen over Knut Haarlak, Einar Steinar, Bjørn Brandhout en Dubbelduivel. Ik zou je kunnen vertellen over het lijk in Livtjød, de offerande op Brennodden en de strijdwagen in het bos. Dat moet wachten. Het beste verhaal is dat over Ivar Helgesson Aal (1936-2015) en mij, toen we in de herfst samen aan het vissen waren in het meer Storsenn. We zagen elkaar niet veel, maar die week, acht jaar geleden, veranderde mijn leven.

Ik ben zevenenveertig, hulponderwijzer, muzikant en blijver. Ivar waart hier nog steeds rond, maar nu in een andere luchtlaag. Daar balanceert hij op de rand van zwarte spleten, rijdt op het noorderlicht en vertolkt een nieuwe wereldorde. Overal waar hij komt, blijven de mensen stil achter, sommige kijken beschaamd naar het tafelblad, andere lopen weg onder het eten, niemand slaapt, vele zijn onzeker.

Dan nu je laatste vraag: is het waar wat ik schrijf? Ja, *De vissershut* is een waar verhaal. Het enige dat

niet waar is, is de naam van het meer Storsenn, en ik ben niet van plan die te verklappen. Het heet eigenlijk Øvringsvatnet, maar het zou dwaas zijn om dat hier op te schrijven, rekening houdend met de vissers zonder visakte.

In die week met Ivar noteerde ik in de vrije uren: namen en aantallen, grote en kleine gebeurtenissen, korte en langere gedachtegangen. Schreef in de bovenste kooi bij het licht van een zaklantaarn tot de slaap kwam, op de buiten-wc tot Ivar begon te zeuren, op de bank van het Slottsbalkon, en 's avonds aan de groene tafel bij het kaarslicht. Ik schreef het blauwe notulenboek vol. Daarna leefde *De vissershut* alleen voort in mijn gedachten. Pas tijdens de pandemie had ik de rust om alles uit te schrijven.

Jon Aslesson Aal
Ål in Hallingdal, april 2021

MAANDAG

**VOLGEND JAAR MOET JE ALLES
ALLEEN DOEN**

‘ALS JE EEN goede visser wilt zijn, dan moet je denken als een vis.’

Oom Ivar kijkt mij recht aan. Ook al is zijn voorhoofd kletsnat, zijn Amerikaanse scheiding zit perfect. We staan op het grasveldje bij het boothuis. Het meer Storsenn strekt zich uit naar het westen. Het is groter dan ik mij herinner. Ivar knijpt zijn ogen samen in het stralend heldere herfstweer. Hij draagt lange rubberlaarzen, een buitenjas, gebreide wanten en een muts met klep en oorkleppen. Het is maar vier kilometer vanaf de parkeerplaats, maar voor Ivar was het vier mijl. Voorovergebogen en zwaar ademend worstelde hij zich hierheen. De zwaartekracht en zwaar belaste rugwervels drukten hem tegen de helling. Twee keer struikelde hij. Eerst maakte hij een misstap en viel op zijn zij. Hij lag met zijn rugzak verstrikt in het jonge opschot. Hij siste als een adder toen ik hem weer loskreeg. Direct daarna viel hij achterover op het pad. Zijn rug zat tussen twee stenen

geklemd. Toen ik te hulp schoot, weerde hij me af met zijn stok. Hij bevrijdde zich door naar achteren en naar voren te wiegen. Daarna hinkte hij met zijn rechtersvoet.

Het leek me dat mijn oom niet meer zo kwiek was om nog in de herfst te gaan vissen in het koude bergwater. Zijn evenwicht, zicht en gehoor waren slecht, hij had constant koude handen en zou wellicht zinken als een baksteen. Alleen zijn kaken werkten nog goed. Vanaf het moment dat ik hem vanochtend vroeg ophaalde, heeft hij niet één vraag gesteld. Deed hij geen enkele poging om tot een gesprek te komen, een en al monoloog. Ik heb nog geen volle zin kunnen zeggen, ik kwam niet verder dan: ‘ja’, ‘o’, ‘ja’ en ‘jazerker’. Ivar, op zijn beurt, praatte aan één stuk door: ‘Vroeger was het hier vlak. Vroeger wogen de forellen drie kilo. Vroeger lag er in augustus al sneeuw. Vroeger aanbaden ze de maan en het vuur. Vroeger waren er twee vissershutten, de oudste van steen en aarde. Vroeger was de boot een vlot. Eén jaar had grootvader een melkkoe meegenomen, het boothuis was de stal, de koe stond ’s nachts met een deken over zich zodat ze het niet koud zou hebben, zo verzekerde grootvader zich van melk en een lastdier om het eten naar huis te dragen. Hij patrouilleerde langs het meer met een zelfgemaakte stok. Het handvat was de greep van een revolver en de stok de loop van een geweer. Dat

zijn je voorvaderen, Jon. Zij waren hard. Zo ver terug als we het geslacht kennen.’

Het is drie uur in de middag. Het meer ligt net iets onder de duizend meter. Het is donkerblauw en kabbelt zachtjes. Ivar ontdoet zich van zijn rugzak. Hij gaat op een vlakke steen zitten. Zijn gezicht vertrekt van de pijn als hij opstaat. Dan ademt hij in en zegt:

‘Ik wil dat jij dit erft, Jon. Het meer, de boot, het boothuis, de netten, alles. Ik had het liever iemand toebedeeld die hier meer vertrouwd mee is. Jammer genoeg heb ik ooit beloofd dat Storsenn in de familie zou blijven. Ik heb steeds gezegd dat bezit komt en gaat. Het zijn de mensen en de banden tussen de mensen die belangrijk zijn. We hebben voeten, geen wortels. Storsenn is een uitzondering. Dat moet in de familie blijven.’

Ik hield stil. Wist niet wat te zeggen.

Ik kwam hier als kleine jongen. Maakte met vader en Ivar een zondagsuitstapje op een zonnige, warme zomerdag. Ivar wilde dat hij en ik een eindje gingen roeien. We duwden de boot naar het water. Vader bleef bij het boothuis zitten. Toen we op het meer waren werd ik bang en moest ik huilen. Storsenn was groot en zwart en diep. Ik had geen reddingsvest aan en we konden allebei niet zwemmen. ‘Als je bang bent, moet

je nooit naar beneden kijken. Kijk omhoog,' zei Ivar kort. Ik ging op de bodem van de boot liggen, mijn rug werd nat omdat er op meerdere plekken water naar binnen sijpelde, keek op naar de wolken die in hoog tempo voorbijdreven, luisterde niet meer naar Ivar en sloot mijn ogen, droomde dat ik aan land was, bij mijn vader op schoot, en toen pas hield ik op met huilen.

En nu sta ik hier, op dit kleine stukje gras aan het water, met een uitgeputte Ivar die naar lucht hapt en op een reactie van mij wacht. Ik ben perplex en het enige dat ik kan uitbrengen is:

'Ik?'

'Ja, jij. Stel je eens voor,' antwoordt Ivar.

Ik begreep dat Ivar iets belangrijks wilde bespreken. Al vanaf dat hij belde, een halfjaar geleden en we deze tocht afspraken. Ik was in de oefenruimte op het moment dat hij belde. Wachtte op de andere bandleden. We zouden oude liedjes opnieuw instuderen, misschien ook een paar nieuwe; als we geluk hadden, kregen we voor de zomer uitnodigingen om te spelen. Ik had mijn eigen problemen. Niet dat ik dagelijks zoveel beslommingen had, maar ik had zo mijn eigen dingen die belangrijk waren voor me. Toch beloofde ik mijn oom dat ik mee zou gaan die week. En toen ik instemde met zijn voorstel, vond ik dat best welwillend van mezelf. Ivar vond het vanzelfspre-

kend. Toen ik de parkeerplaats opreed, wees hij en zei:

'Ik zet mijn auto altijd daar neer. Doe jij dat ook maar.'

Ook al stond er geen enkele andere auto op de grote parkeerplaats, ik parkeerde de auto *daar*. Zodra de auto op de handrem stond, was Ivar al bij de kofferbak, hees zijn rugzak op zijn rug, viste zijn berkenstok eruit, stond onvast op zijn benen maar klaar om te gaan. Ik pakte de rugzak met beddengoed, kleding, schone kleren, gevriesdroogde maaltijden en drinken. Dat was een zware last. Als laatste hing ik mijn tweede-handsgitaar met de riem over mijn borst en toen gingen we op pad. Tweehonderd meter omhoog. Vier kilometer lopen.

'Mensen hebben voeten, maar er zijn er ongetwijfeld heel wat die zouden willen dat ze ook wortels hadden,' zei ik.

Een open antwoord, maar het beste wat ik op dat moment kon bedenken. Was Storsenn een cadeau? Moest ik hem bedanken? Ik, die van reizen hield en vrij wilde zijn? Dit betekende verantwoordelijkheid en werk voor mij. Kon ik het maar samen met iemand op me nemen, maar eigenlijk was dat nooit aan de orde geweest. Kun je eigenlijk in je eentje netvissen?

Ivar zuchtte, schudde zijn hoofd, keek mij teleurgesteld aan, haalde een brillenkoker uit zijn binnen-

zak en een spiksplinternieuw blauw notulenboek uit zijn rugzak. Tussen twee pagina's lag een brief. Hij las hardop:

'Ik, ondergetekende Ivar Helgesson Aal, schenk bij akte van overdracht aan mijn neef Jon Asleson Aal, Ål, al mijn rechten op het meer Storsenn, erfnummer 130 kadastrummer 2 in de gemeente Ål. Tot de koop behoren ook de bijbehorende hut, het boothuis met inventaris, dertig visnetten en één boot. De koopsom bedraagt 200.000 kronen. Daar bovenop komen roerende goederen ter waarde van 50.000 kronen. De onkosten van de verkoop worden betaald door de koper. Jon Asleson Aal aanvaardt het eigendom hier en nu. Het eigendom is vrij van lasten. Concessie is niet noodzakelijk omdat de koper een neef van de verkoper is. Ål, 31 augustus 2013. Ivar Helgesson Aal.'

'Ik heb een kopie naar het kantongerecht van Haltingdal gestuurd. 'Van het concert des levens krijgt niemand een program.'

Toen gaf hij mij het boek en een pen.

'Schrijf alles op wat deze dagen gezegd en gedaan wordt. Ik vertel het maar één keer. Volgend jaar moet je alles alleen doen.'

We lopen naar de waterkant. Langs de voorkant van het boothuis. Storsenn is vanaf het land glashelder.

Water en licht kleuren de bodem groenig. Er is geen modder of vegetatie, alleen steen, kleine en grote stenen, schoongewassen, op hun plaats gelegd door wind en ijs. Ik zie geen leven, niet één vis.

'Geef mij die daar,' zegt Ivar en hij wijst naar een kleine, platte steen in het water vlak bij waar ik sta.

Ik til de steen op. Ivar vraagt me de steen om te draaien.

'Hier zie je het etensbord van de forel in Storsenn.'

Hij wijst naar de kleine diertjes die aan de natte steen hangen. Zet zijn bril op.

'Twee vlokreeften, een slak, een lens, twee verpoppte rupsen. Was het zomer geweest, dan hadden we voorjaarsvliegen en vliegende mieren gezien, en kwamen overal op het water eendagsvliegen uit, waren er overal andere kruipertjes en insecten waarvan ik de naam niet ken, maar het enige dat je hoeft te leren is forellenvoer, alles is forellenvoer.'

Ivar gooide de steen terug in het water. Ik draai me om naar het land. Dicht bij een hoge spar, vijftig meter achter het boothuis, staat de buiten-wc. Grijs houtwerk zorgt ervoor dat die opgaat in de omgeving. Een golfplaat op het dak, de deur gaat open naar het land. Het was niet het uitzicht waar ze aan dachten bij het plaatsen van het sanitair. Een directe afvoer, daar ging het om.

Ivar loopt naar de lange muur van het boothuis.

Er volgt een meer officiële, formele uitleg. Oom Ivar schraapt zijn keel en neemt het woord.

‘Zoals je ziet, Jon, bestaat het boothuis uit twee delen. Het verst gelegen van het water een oud blokhutje. Vooraan een niet geïsoleerd bijgebouwtje van rechtopstaande planken met betimmering,’ zegt Ivar en hij trekt een steen uit de fundering waarachter een smeedijzeren sleutel ligt, een enorm ding. Hij steekt de sleutel in het slot van de hoofddeur.

‘Ik weet niet hoelang het oudste bouwsel hier staat, maar al heel lang. Vissen in Storsenn gebeurde vanaf deze plek.’

Ivar knikt naar het bouwsel, alsof daar iemand staat. Dan begint Ivar te vertellen, en ik schrijf zoveel mogelijk op, precies zoals hij dat wil. In vroegere tijden was het een open plek om de boot aan land te trekken met alleen een kleine houten kist aan het uiteinde. De boot lag toen onder de blote hemel. De schuur was verblijfplaats en gereedschapsschuurtje ineen. Grootvader groef de grond uit en maakte de steiger een stuk langer. Hij nam er de tijd voor en deed het in zijn eentje. Er moesten plannen gemaakt worden en het kostte veel moeite. Het materiaal werd aangevoerd in de winter. Hij stapelde de zijmuuren in de zomer. De stenen vond hij aan de waterkant. Daar legde hij de balken op als dak voor het boothuis, en als vloer voor het schuurtje dat hij er

bovenop bouwde, plaatste die tegen de oude blokhut met dezelfde dakhelling, zelfde breedte en hoogte. Met slechts een eenvoudige deur tussen de twee verrekken, het bovenste paneel van de deur was vervangen door glas met spijlen. Het oogde ambachtelijk en ook goed doordacht.

Het viel mij op dat Ivar consequent over nieuwbouw sprak als hij het over de aanbouw uit de jaren dertig had.

‘Het bijgebouw is het enige huis dat vader neergezet heeft,’ zegt Ivar.

We staan op het kleine veldje bij de zijmuur, keuren de zijkant van het bouwsel. Op het oude deel ligt een aarden dak. Roestrode golfplaten op het nieuwe deel. Helemaal vooraan, bij het water, is er een overstekend deel met ruimte om je uitrusting neer te zetten als je de boot naar binnen of naar buiten sleept. Ivar noemt deze uitbouw het Slottsbalkon, omdat je er fijn kunt zitten met uitzicht op het water.

‘Als je op het Slottsbalkon zit, wil je nergens anders in de wereld zijn.’

Hij heeft gelijk. Het is hier goed. Storsenn schittert ons tegemoet. Halverwege de heuvel, midden in het bos, een meer dat zich niet bekommert om ons of mij, er alleen maar is.

‘Grootvader was een wildeman. Vader het tegendeel, zoiets wordt vergeten,’ zegt Ivar en hij veegt